

بررسی تأثیر ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیریهای مدیران سازمانی های دولتی شهرستان زاهدان

دکتر حبیب پیری

هیات گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

حامد راحت دهمرده

گروه حسابداری، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

چکیده

هدف از این پژوهش شناسایی رابطه ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری و فرآیند تصمیم گیری مدیران سازمانی های دولتی شهرستان زاهدان در سال ۱۴۰۱ است. جامعه و نمونه آماری این پژوهش را کلیه مدیران سازمانی های دولتی (۶۰ نفر) تشکیل داده اند، به دلیل محدود بودن جامعه آماری تمام جامعه مورد مطالعه قرار گرفت؛ پژوهش به روش توصیفی از نوع همبستگی انجام شده است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه استاندارد با مقدار پایایی (۰,۷۱) و ابزار گردآوری اطلاعات برای فرآیند تصمیم گیری پرسشنامه ای بود که بعد از برآورد اعتبار و پایایی (۰,۶۲) در بین پاسخگویان توزیع گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزارهای تحلیل آماری استفاده شد. نتایج آزمون فرضیات بیانگر این است که ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری مدیران (روسا و معاونین) تأثیر دارد. و ویژگی کیفی مربوط بودن، قابل مقایسه بودن و به موقع بودن اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری مدیران (روسا و معاونین) تأثیر دارد.

نتیجه تحلیل رگرسیونی بیانگر این است که ابعاد متغیر مستقل پژوهش ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری (قابل مقایسه بودن، مربوط بودن و به موقع بودن)، به طور خالص ۰,۳۰۱ درصد از واریانس فرآیند تصمیم گیری مدیران در جامعه مورد مطالعه در معادله را تبیین می کنند، از به ترتیب از متغیرهای قابل مقایسه بودن، مربوط بودن و به موقع بودن به صورت مستقیم تأثیر می پذیرد. متغیر مربوط بودن به تنهایی ۳۸ درصد از واریانس فرآیند تصمیم گیری مدیران را در معادله تبیین می کند و بعد از آن متغیر قابل مقایسه بودن ۳۳ درصد از واریانس فرآیند تصمیم گیری مدیران را در معادله تبیین می کند.

واژگان کلیدی: ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری، فرآیند تصمیم گیری قابل مقایسه بودن، مربوط بودن و به موقع بودن

مقدمه

در ادبیات مدیریت، وظایف اصلی مدیر شامل برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل می باشد (رابینز و دی سنزو، ۱۳۸۹: 41). تصمیم گیری اساس و شالوده تمام وظایف مدیران می باشد و اهمیت آن در ادبیات مدیریت تا این حد مطرح شده است که بعضی مدیریت را مساوی با تصمیم گیری می دانند. آنچه بیش از هر چیز موفقیت تصمیم گیری را تضمین می کند، دسترسی به اطلاعات و نیز جامعیت، صحت و دقت آن است. مدیران به عنوان برنامه ریزان و

نهمین کنفرانس بین المللی و ملی مطالعات مدیریت، حسابداری و حقوق

۲۹ و ۳۰ آذر ۱۴۰۲ | دانشگاه تهران

تصمیم گیران نهایی در بنگاه های اقتصادی، مهمترین گروه استفاده کنندگان اطلاعات هستند که با اتکا به اطلاعات و کاربرد صحیح آنها، می توانند فعالیت موسسات را قرین توفیق سازند (قنبری و همکاران، ۱۳۹۲: ۲).

اقتصاد کشور ما از نوع اقتصاد های دولتی می باشد بنا براین نبض اقتصادی کشور ما در شرکت ها و سازمان های دولتی می زند و مدیران اقتصادی بالا اخص مدیران مالی به عنوان سرمایه انسانی و سرمایه فکری سازمان، نقش مهمی در اداره سازمان ها ایفا می کنند. تصمیم گیری درست می تواند به افزایش اعتبار و نقدینگی سازمان بیانجامد. از طرف دیگر در دنیای امروز ارزش شرکت ها و سازمان ها کنونی دیگر تنها به دارایی ها و امال منقول آن ها محدود نمی شود در دنیایی که اقتصاد مبتنی بر دانش در آن حکمرانی می کند سرمایه اجتماعی و انسانی سازمان نیز اهمیتی مضاعف می یابد. شرکت هایی با سرمایه فکری^۴ و سرمایه انسانی^۵ بالا در دنیای امروز می توانند جایگاه خود را حفظ نمایند

نیومن نیز کیفیت عملکرد مدیریت را تابع کیفیت تصمیم گیری می داند و تصمیم گیری تنها وظیفه مدیر می داند زیرا کیفیت طرح ها و برنامه ها، اثربخشی و کارآمدی راهبرد ها و کیفیت نتایجی که از آنها به دست می آید همگی تابعی از کیفیت تصمیم هایی است که مدیر اتخاذ می کند (سعادت، ۱۳۸۲: ۴). بخش عمده اطلاعاتی که در سازمان ها جهت تصمیم گیری مدیران مورد نیاز است، اطلاعات حسابداری می باشد و بیشتر تصمیم های مدیران را تصمیم گیری های اقتصادی و انتخاب راه حل هایی که به حداکثر کردن سود، حداقل نمودن هزینه و قیمت تمام شده منجر می شود، تشکیل می دهد. از آنجا که حسابداری در پی اندازه گیری و ارائه اطلاعات اقتصادی به استفاده کنندگان جهت قضاوت و تصمیم گیری های آگاهانه است، آن را به عنوان یک سیستم اطلاعات می شناسیم: بنابراین برای موفقیت سازمان ها با توجه به اهمیت و تاثیرگذاری گزارش های قابل استخراج و ارائه از سیستم اطلاعات حسابداری، مدیران در تصمیم گیری ها به بهره برداری صحیح از اطلاعات با کیفیت این سیستم نیازمند می باشد (دستگیر و همکاران، ۱۳۸۲: ۲۷).

حسابداری در سطوح مختلف دارای معانی متفاوت است. در وهله اول وظیفه حسابداری ثبت رویدادهای اقتصادی، پردازش و تجزیه و تحلیل داده ها و ارائه نتایج این پردازش در قالب صورتهای مالی است. هدف از حسابداری در تعریفی گسترده تر عبارت است از تامین اطلاعات برای تصمیم گیری های اقتصادی. در واقع حسابداری با تهیه اطلاعات مورد نیاز تصمیم گیرندگان، خدمتی حیاتی را ارائه می دهد تا آنها بتوانند از میان گزینه های مختلف

منابع کمیاب در انجام فعالیت های تجاری و اقتصادی، انتخابی منطقی انجام دهند. پس حسابداری در حقیقت حلقه اتصال بین فعالیتهای تجاری و تصمیم گیرندگان به حساب می آید (احمدپور و احمدی، ۱۳۸۷: ۸) این نکته باید مورد توجه قرار گیرد که جمع آوری اطلاعات و نگهداری آن امری مهم است، لیکن مهمتر از آن، استفاده مناسب از اطلاعات است. زیرا هدف از تهیه اطلاعات، بکارگیری به موقع آن است. در غیر این صورت مدیر با مجموعه ای از اطلاعات روبرو خواهد بود که ناظر بر فعالیت ها و تصمیم گیری های مهمی است و نه موثر بر آنها. لذا باید اطلاعات بهنگام و موثق برای تصمیم گیری مدیران در اختیار آنها قرار گیرد. تقریباً در تمامی سازمان ها، بخش عمده ای از اطلاعات مورد بحث، در قلمرو اطلاعات مالی است و به همین دلیل، اهمیت و نقش برجسته این اطلاعات در افزایش توان جوابگویی و تصمیم گیری مدیران، کاملاً مشهود است (فاضلی و عدالت، ۱۳۸۹: ۱۲۲)

بخش عمده اطلاعاتی که در سازمان ها جهت تصمیم گیری مدیران مورد نیاز است، اطلاعات حسابداری می باشد (دستگیر و همکاران، ۱۳۸۲: ۲۷) تاثیر اطلاعات حسابداری بر تصمیم گیری مدیران مساله ای است که محققان توجه خاصی به آن داشته اند. پژوهشگران مختلفی از جمله دستگیر و همکاران (۱۳۸۲)، بهرام فر و رسولی (۱۳۷۷)، رضانی (۱۳۸۶) و ماک^۴ (۲۰۰۶) در داخل و خارج نقش اطلاعات حسابداری در بهبود تصمیم گیری مدیران را در

2

سازمان های مختلف بررسی کرده اند و همگی اطلاعات حسابداری را برای تصمیم گیری مدیران ضروری دانسته اند. حسابداری یک سیستم اطلاعاتی است و مدیران باید جهت تصمیم گیری بهتر، اطلاعات مناسب و با کیفیت را از تمام کانال های رسمی و غیر رسمی به دست آورند.

چون اطلاعات موثق و بهنگام حسابداری می تواند در سازمانها به عنوان شایستگی بارز سازمان تلقی شود و در تصمیمات آتی که برای سازمان گرفته می شود می تواند به عنوان پیش بینی کننده برای مدیر کاربرد داشته باشد لذا بررسی ارتباط ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری و نقش آن در تصمیم گیری های مدیریتی لازم است مورد بررسی قرار گیرد. لذا این تحقیق در پی آن است که نقش اطلاعات حسابداری بر فرایند تصمیم گیری مدیران را بررسی نماید و راهکارهای لازم جهت بهبود این اطلاعات از نظر (بهنگام بودن، دقیق بود و مربوط و قابل فهم بودن) ارائه نماید. با توجه به مطالب طرح شده هدف اصلی این مطالعه مشخص کردن تأثیر ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری بر فرایند تصمیم گیری مدیران سازمان های دولتی شهر زاهدان می باشد .

۲- مبانی نظری

۲-۱- ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری

همواره این سوال مطرح است که سیستم حسابداری چگونه می تواند به بهترین نحوه مکمل سایر منابع اطلاعاتی باشد؟ چارچوب های نظری هیات های استانداردهای حسابداری آمریکا و بین المللی، برخی ویژگی های کیفی را برای اطلاعات مالی مطرح کرده اند؛ این ویژگی ها مبتنی بر هدف سودمندی در تصمیم گیری است و ریشه در بیانیه مفهومی انجمن حسابداری آمریکا دارد. چارچوب های نظری ویژگی های کیفی را جایگزین ترجیحات فرد تصمیم گیرنده می کنند و از این طریق به تشریح خصوصیات سیستم اطلاعاتی سودمند برای تصمیم گیری در دنیای یک نفره می پردازد (آقایی و همکاران، ۱۳۹۲ : ۹)

در ادبیات حسابداری، هشت خصوصیت کیفی در روش های اندازه گیری با اهمیت شناخته شده است. مدتها پیش از پذیرش صریح هدف سودمندی برای تصمیم گیری، ویژگی های کیفی محافظه کاری و ثبات در روش های اندازه گیری توسط ساندر، هاتفیلد و مور در سال ۱۹۳۸ معرفی گردید. انجمن حسابداری آمریکا در سال ۱۹۴۱ نظرها را به سمت ویژگی های کیفی بی طرفی، قابلیت مقایسه و ثبات در انتخاب روش های حسابداری جلب کرد. کمیته تدوین تئوری حسابداری انجمن حسابداری آمریکا در سال ۱۹۶۶ در بیانیه خود، معروف به بیانیه آسوبات^۴ ویژگی های کیفی مربوط بودن، قابلیت تایید و عاری بودن از جانبداری را در اندازه گیری ارقام مالی به عنوان استاندارد انتخاب روش های حسابداری معرفی کرد. اسناولی در سال ۱۹۶۷ با افزودن خصوصیات کیفی قابل فهم بودن، فزونی منابع بر مخارج، در نظر گرفتن قابلیت تایید و عاری بودن از جانبداری به عنوان اجزای کیفیت قابلیت اتکا، ساختار آسوبات را تعدیل کردند. امروزه چارچوب های مفهومی هیئت تدوین استانداردهای حسابداری مالی و بین المللی، مجموعه ای از ویژگی های کیفی اطلاعات را فراهم می آورند (آقایی و همکاران، ۱۳۹۲ : ۱۰-۹)

اطلاعات حسابداری که برای مدیران تهیه می شود باید دارای ویژگی های زیر باشد:

۱- مربوط بودن^۹: اطلاعات حسابداری باید با مساله یا تصمیم در دست بررسی مرتبط باشد. اطلاعاتی که به موقع تهیه و برای ارزیابی تصمیم گذشته و پیش بینی آینده موثر واقع شود، مربوط محسوب می شود (دستگیر و غالبی، ۱۳۸۹ : ۱۸).

ارائه اطلاعات مربوط، تصمیم گیرندگان را در اخذ تصمیمات منطقی یاری میدهد. و از بروز ابهام و سردرگمی در بررسی و سردرگمی در بررسی و مطالعه اطلاعات مالی جلوگیری می کند. مربوط بودن یک ویژگی نسبی است و محتوای آن به استفاده کنندگان اطلاعات مالی و خواسته های آنان بستگی دارد. بطور کلی مربوط بودن را می توان تاثیرگذاری اطلاعات حسابداری بر تصمیمات استفاده کننده گان در مورد نتایج رویدادهای گذشته و پیش بینی اثرات رویدادهای فعلی و آتی یا تایید یا تعدیل انتظارات قبلی تعریف کرد.

۲- قابل مقایسه بودن^۰: مدیران باید بتوانند اطلاعات حسابداری را در طول زمان، مورد مقایسه قرار دهند و نیز بتوانند، وضعیت مالی و نتایج عملیات موسسه های دیگر را با موسسه خود مقایسه کنند. رعایت استانداردهای حسابداری و یکنواختی در ارائه اطلاعات قابلیت مقایسه را بالا می برد (استانداردهای حسابداری، ۱۳۸۴).

سرمایه گذاران و اعتباردهندگان بدلیل داشتن امکانات و فرصت های سرمایه گذاری و اعطای اعتبار گوناگون جهت تصمیم گیری گاهی بر مبنای مقایسه عملکرد واحد تجاری مورد نظر در طول زمان (چندین سال) یا عملکرد چندین واحد تجاری برای دوره یا دوره های زمانی یکسان اتخاذ می شود. این مقایسه هنگامی مفهوم خواهد بود که اطلاعات ارائه شده کیفیت (قابلیت مقایسه) را دارا باشند.

۳- به موقع بودن: به موقع بودن به موضوع مناسب بودن زمان ارائه اطلاعات مالی اشاره دارد (دستگیر و غالبی، ۱۳۸۹: ۱۸).

4

۱- ۲- فرآیند تصمیم گیری

استونر تصمیم گیری را فرآیندی دانسته است که از طریق آن یک راه حل برای مسأله ای مشخص انتخاب شود (پین^۹ و همکاران، ۲۰۰۳: ۶-۲). مدیریت در سازمان با تکیه بر تصمیمات مبتنی بر دانایی محوری باشد و از این طریق امکان تصمیمات معقول تر در مسائل مالی ایجاد می شود در واقع مدیریت دانایی مهم تر از خود دانایی است تا اطلاعات و دانسته ها های فردی و سازمانی به تصمیمات درست تبدیل شوند (گلاسر^۴، ۲۰۰۳). تصمیمگیری بخش عمده ای از وظایف مدیر می باشد، به گفته سایمون^۰ مدیریت به معنای تصمیم گیری است تصمیم های مدیران خود را در عملکرد سازمان متجلی می سازند، به نحوی که موفقیت و یا شکست سازمان به تصمیمات مدیران بستگی دارد. یک مدیر در طول روز اطلاعات زیادی به او می رسد. بصورت کلی می توان گفت که مدیر پس از اخذ این اطلاعات سه نوع تصمیم گیری می نماید.

نوع اول که اغلب به نام تصمیمات استراتژیک خوانده می شود، تصمیمات مربوط به امور دراز مدت، پیچیده، و غیر ساختمند است که توسط مدیران عالی رتبه اتخاذ می شود. اطلاعات مربوط به چنین تصمیماتی، عموماً تعریف نشده، غیر مبتنی بر موارد از پیش تجربه شده، با منشا بیرون از سازمان، جمع آوری شده از طرق غیر رسمی و کوتاه شده است (حسینی، ۱۳۷۵: ۵۳).

نوع دوم از تصمیمات، اغلب به نام تصمیمات کنترلی مدیریت خوانده شده که توسط مدیران میانی اتخاذ می گردد. عموماً اطلاعات دریافتی برای این نوع تصمیمات، با معیارهایی از قبیل استانداردهای سازمان و یا بودجه سنجیده می شود. اطلاعات مربوط به این نوع تصمیمات، غالباً متوجه داخل سازمان، کوتاه مدت، تاریخی و ساده تر است.

نوع سوم، تصمیمات عملیاتی است. این قبیل تصمیمات براحتی فرموله شده و سیستم های کامپیوتری نیز می توانند کار را راحت تر نمایند (اردوارد کریس و همکاران^۹، ۲۰۰۱: ۱۰).

فرآیندهای تصمیم گیری متنوع و متعدد است و بصورت کلی می توان آنها را در سه دسته جای داد:

۱- تصمیم گیری های فردی: تصمیم گیری های فردی مدیران را می توان در دو بخش تحلیل نمود. بخش اول رهیافت عقلایی است که نشان می دهد که چگونه مدیران سعی می کنند که تصمیم بگیرند.

در بخش های بعدی به این روش و نکات قوت و ضعف آن خواهیم پرداخت و بخش دوم روش عقلایی محدود است که شرح می دهد که چگونه واقعا یک تصمیم با محدودیت هایی که در زمان و امکانات مدیر با آنها مواجه است ساخته می شود.

۲- تصمیم گیری های سازمانی: سازمانها ترکیبی از مدیرانی را در خود دارند که تصمیم گیری های عقلایی و یا شهودی انجام می دهند، با این تفاوت که در یک سازمان، تنها یک مدیر نیست که تصمیم می گیرد. در سازمانها علاوه بر مدیران متعدد، در شناخت مسئله و راه حل های آن تعدادی از بخش ها و ادارات، نظرات متفاوت و حتی سازمان های دیگر دخالت دارند. ساختار داخلی سازمان و درجه ثبات محیط خارجی سازمان نیز بر تصمیم گیری سازمانی موثرند (راجاگوپالان و همکاران*)

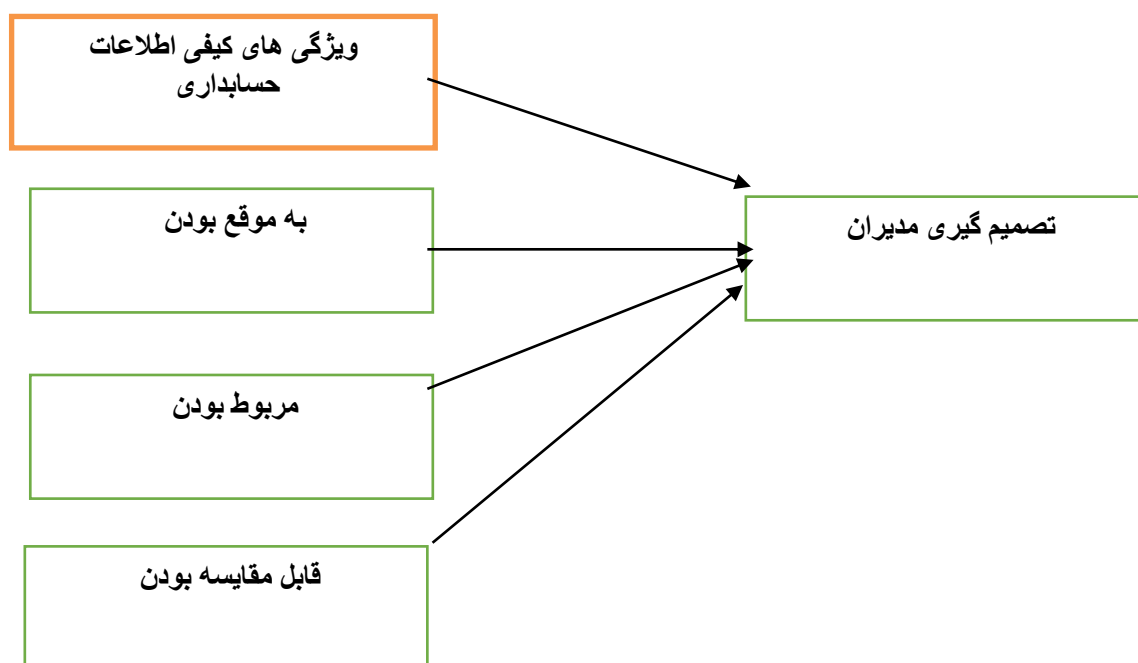
مبانی تجربی و تدوین مدل

در بین مطالعات داخلی، نتایج مطالعه رمضانی (۱۳۸۶) نشانگر وجود ارتباط معنی داری بین صورت های مالی و نوع تسهیلات واگذاری بانک ها و عدم وجود ارتباط معنی دار بین اطلاعات حسابداری و سقف تسهیلات اعطایی بانک ها، اطلاعات حسابداری و گیرنده ی تسهیلات اعطایی بانک ها و دیدگاه مدیران دارای تحصیلات پایین تر از کارشناسی، کارشناسی و بالاتر از کارشناسی در خصوص کفایت محتوای اطلاعات حسابداری بانک ها می باشد، وجود دارد. بهرام فر و رسولی (۱۳۷۷) در مطالعه خود به این نتیجه دست یافت که اگر اطلاعات حسابداری دارای کیفیت لازم باشد، مدیریت در تصمیم گیری های خود از آن اس تفاده می کند. البته همه ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری به یک اندازه بر استفاده از اطلاعات حسابداری مدیریت مؤثر واقع نمی شوند. نخعی و نخعی (۱۳۹۱) در مطالعه خود به این نتیجه دست یافتند که که ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری شامل:

مربوط بودن و قابل مقایسه بودن در بهبود تصمیم گیری مدیران مؤثر می باشد. نتایج مطالعه دستگیر و همکاران (۱۳۸۲) نشان داده است که که ویژگی های سیستم اطلاعات حسابداری بر بهبود تصمیم گیری مدیران گروه بهمین تاثیر دارد. نتایج حاصل از بررسی وضعیت موجود سیستم اطلاعاتی حسابداری بهمین نشان داد این سیستم اطلاعات مورد نیاز مدیران را جهت تصمیم گیری فراهم نساخته است؛ یافته های مطالعه فیس و همکاران⁰ (۲۰۱۳) نشان داده است که سیستم اطلاعات حسابداری اثربخشی و کارایی سازمان را بهبود می بخشد. اقدامات مدیر در چهار جهت مشخص برای دستیابی به عملکرد شامل سودآوری، رقابت، بهره وری، و انعطاف پذیری می باشند که در مورد همه اینها نیاز به اطلاعات حسابداری دارد تا بتواند تصمیم گیری نهایی را اتخاذ کند. سوسیا (۲۰۱۲) به این نتیجه دست یافت که اطلاعات حسابداری مالی به

به مدیران کمک می کند درباره آنچه در گذشته اتفاق افتاده بدانند و اینکه شرایط فعلی شرکت چیست، اتفاقاتی با فعالیت های روزانه قابل رویت نیست را کشف کنند و ارائه یک مرور کلی کمی از شرکت می دهد و به مدیران آماده شدن در فعالیت ها و تصمیم گیری های آینده کمک می کند. برای اینکه اطلاعات حسابداری مالی برای تصمیم گیری مفید باشد باید نامشهود، مرتبط، قابل اعتماد و قابل مقایسه باشد. ماک (۲۰۰۶) در مقاله ای با عنوان «مفاهیم

ارزش اطلاعاتی و حسابداری» ضرورت شناخت اطلاعات را مورد تایید قرار داده است و بیان نموده که این ضرورت، به کارگیری مناسب سیستم های اطلاعاتی حسابداری را ایجاب نموده، نقش سازنده ای در کنترل، برنامه ریزی و تصمیم گیری مدیریت ایفا می کند. وی همچنین به اهمیت آموزش کارکنان در ارتباط با سیستم های اطلاعاتی حسابداری و چگونگی جریان اطلاعات در سازمان و ارزیابی اطلاعات حاصله و بازخور مدل سیستم ها پرداخته است. بر اساس مبانی نظری و تجربی مدل و فرضیه های زیر تدوین شده اند:

6

مدل مفهومی تحقیق

بر این اساس فرضیه های پژوهش به شرح زیر است :

الف (فرضیه اصلی

ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیمگیری مدیران تأثیر دارد.

ب (فرضیات فرعی

۱- ویژگی کیفی مربوط بودن اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری مدیران تأثیر دارد.

۲- ویژگی کیفی قابل مقایسه بودن اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری مدیران تأثیر دارد.

۳- ویژگی کیفی به موقع بودن اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری مدیران تأثیر دارد.

روش شناسی

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری پژوهش را مدیران سازمانهای دولتی شهر زاهدان به تعداد ۶۰ نفر تشکیل داده اند، به دلیل محدود بودن جامعه آماری تمام جامعه مورد مطالعه قرار گرفت؛ پژوهش به روش توصیفی از نوع همبستگی انجام شده است. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه استاندارد با مقدار پایایی (۰.۷۱۰) و ابزار گردآوری اطلاعات برای فرآیند تصمیم گیری پرسشنامه ای بود که بعد از برآورد اعتبار و پایایی (۰.۶۲) در بین پاسخگویان توزیع گردید. مقیاس ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری از ۰ تا ۱۰۰. ماده و یک عامل تشکیل شده است که آزمودنی به یکی از چهار گزینه کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم پاسخ میگوید. رضایی (۱۳۸۶) پایایی این پرسشنامه را ۰.۸۰ و دستگیر و همکاران (۱۳۸۲) نیز طی مطالعه ای آلفای کرونباخ آن را ۰.۸۲ گزارش کرده اند. پرسشنامه کار فرآیند تصمیم گیری نیز استاندارد بر اساس مدل حسینی (۱۳۷۵) تدوین شده است. این پرسشنامه شامل ۱۵ سوال بوده و توسط مدیران تکمیل می شود، برای تجزیه و تحلیل داده ها از روش های تحلیل آماری توصیفی (شامل جداول و نمودارها، شاخصهای گرایش مرکزی و پراکندگی، فراوانی ها و....) و روش های تحلیل آمار استنباطی (ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون) استفاده شده است. در این تحقیق آزمون های آماری به کمک بسته های نرم افزاری SPSS صورت گرفته است.

یافته های پژوهش

آماره های توصیفی میزان ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری

در مجموع برای ارزیابی و سنجش متغیر میزان ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری از پنج بعد و ۰. گویه استفاده شده بود، با توجه به جدول (۱) می توان چنین عنوان کرد که میزان ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری در سازمانهای مورد مطالعه، بالاتر از متوسط نمره ها است (میانگین = ۹۵,۴).

جدول (۱) آماره های توصیفی مربوط به ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری

متغیر	حداقل آماره	حداکثر آماره	میانگین	انحراف معیار	تعداد گویه	وضعیت
ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری	۷۸	۱۱۳	۹۵,۴	۷,۴	۲۷	بالاتر از متوسط
مربوط بودن	۱۲	۲۵	۱۸,۷	۲,۶۶	۵	بالاتر از متوسط
به موقع بودن	۱۰	۲۲	۱۶,۹	۲,۷۵	۵	بالاتر از متوسط
قابل مقایسه بودن	۱۵	۲۹	۲۲,۰۴	۳,۰۹	۶	بالاتر از متوسط

آماره های توصیفی فرآیند تصمیم گیری مدیران در سازمانهای دولتی شهرستان زاهدان

در مجموع برای ارزیابی و سنجش متغیر فرآیند تصمیم گیری مدیران از ۱۶ گویه استفاده شده بود، با توجه به جدول (۲) میتوان گفت که مدیران در سطح بالاتر از متوسطی به کارکنان اجازه می دهند در فرآیند تصمیم گیری شرکت کنند.

جدول (۲) آماره های توصیفی فرآیند تصمیم گیری مدیران

متغیر	حداقل آماره	حداکثر آماره	میانگین	انحراف معیار	تعداد گویه
وضعیت فرآیند تصمیم گیری	۱۰	۱۵	۱۵,۷	۳,۷۴	۳
					بالا تر از متوسط

ب- آزمون فرضیه ها

فرضیه اصلی: ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری مدیران تأثیر دارد. نتایج بدست آمده از آزمون I پیرسون بیانگر این است که، در سطح معنیداری (Sig=۰,۰۰۰)، متغیرهای ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری و فرآیند تصمیمگیری مدیران در جامعه مورد مطالعه به میزان (r = ۰,۵۹۸) با هم رابطه دارند؛ شدت همبستگی رابطه بین دو متغیر 0.598 و قوی است، نوع همبستگی در بین دو متغیر، از نوع مستقیم (مثبت) بوده و سطح معنی داری محاسبه شده نیز کمتر از آلفای پژوهش (a=۰,۰۵) است، که بیانگر معنادار بودن رابطه بین دو متغیر است، در نتیجه مطابق با این نتایج می توان گفت که ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری، فرآیند تصمیم گیری مدیران جامعه مورد مطالعه را به صورت مستقیم تحت تأثیر قرار می دهد.

8

جدول (۳) آزمون همبستگی رابطه بین ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری و فرآیند تصمیم گیری مدیران

متغیر وابسته	متغیر مستقل
ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری	فرآیند تصمیم گیری مدیران
۰/۵۹۸	میزان رابطه
۰/۰۰۰	معنی داری
۷۵	تعداد

فرضیه های فرعی شماره 1 تا: 5 بین ویژگی های کیفی مربوط بودن، قابل مقایسه بودن و به موقع بودن و فرآیند تصمیم گیری مدیران در سازمانهای دولتی شهرستان زابل رابطه معناداری وجود دارد. نتایج بدست آمده از آزمون I پیرسون بیانگر این است که بین هر پنج شاخص ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری و فرآیند تصمیم گیری مدیران رابطه معنی دار و مستقیمی دارند و نوع همبستگی از نوع مستقیم (مثبت) بوده و سطح معنی داری محاسبه شده نیز در تمام مولفه ها کمتر از آلفای تحقیق (I=۰,۰۵) است، که بیانگر معنادار بودن رابطه است، بنابراین فرضیه های فرعی پژوهش به صورت موقتی تأیید می شوند.

نهمین کنفرانس بین المللی و ملی مطالعات مدیریت، حسابداری و حقوق
 ۲۹ و ۳۰ آذر ۱۴۰۲ | دانشگاه تهران

جدول (۴) آزمون همبستگی رابطه ابعاد ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری و فرآیند تصمیم گیری

مدیران

فرآیند تصمیم گیری مدیران			متغیر وابسته	متغیر مستقل
تایید/عدم تایید	سطح معناداری	شدت همبستگی	ویژگی کیفی مربوط بودن	
تایید	۰,۰۰۰	۰,۴۶۵	ویژگی کیفی مربوط بودن	ابعاد ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری
تایید	۰,۰۰۰	۰,۶۱۰	ویژگی کیفی قابل مقایسه بودن	
تایید	۰,۰۰۰	۰,۶۳۷	ویژگی کیفی به موقع بودن	

مدل برازش عوامل تبیین کننده فرآیند تصمیم گیری مدیران بر ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری در این پژوهش، تحلیل رگرسیون چند متغیره، با استفاده از روش گام به گام صورت گرفته است، نتایج تحلیل رگرسیونی نشان می دهد که از میان متغیرهای مستقل وارد شده، در مدل رگرسیونی در مدل نهایی، تمام ابعاد ویژگیهای کیفی اطلاعات حسابداری (قابل مقایسه بودن، مربوط بودن و به موقع بودن) در مدل نهایی باقی ماندند و ۰,۳۰۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته پژوهش را تبیین می کنند.

جدول (۵) آماره های تحلیل رگرسیونی چند متغیره اهمال کاری

ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین تصحیح شده	آماره F	سطح معنی داری
۰,۵۴۰	۰,۳۰۹	۰,۳۰۱	۳۰,۱۷۵	۰,۰۰۰

جدول (۶) آماره های مربوط به متغیرهای مستقلی که در مدل رگرسیونی باقی مانده اند

نام متغیر	B	Std.B	Beta	T	SigT
عرض از مبدأ	۴,۶۵۸	۸,۱۱۷	-	۰,۵۷۴	۰,۵۶۸
قابل مقایسه بودن	۰,۸۴۸	۰,۲۰۲	۰,۳۲۷	۴,۱۹۱	38333
مربوط بودن	۱,۱۲	۰,۲۳۵	۰,۳۷۶	۴,۷۶۳	۰,۰۰۰
به موقع بودن	۰,۶۴۵	۰,۳۳۶	۰,۲۲۸	۲,۷۳۱	۰,۰۰۸

همان طور که از جدول فوق مشخص است، از میان متغیرهایی که وارد معادله شده اند، متغیر وابسته، به ترتیب از متغیرهای قابل مقایسه بودن، مربوط بودن و به موقع بودن به صورت مستقیم تأثیر می پذیرد. متغیر مربوط بودن به

تنهایی ۳۸ درصد از واریانس فرآیند تصمیم گیری مدیران را در معادله تبیین می کند و بعد از آن متغیر قابل مقایسه بودن ۳۳ درصد از واریانس فرآیند تصمیم گیری مدیران را در معادله تبیین می کند .
مدل نهایی تحلیل رگرسیونی چند متغیره در پژوهش حاضر به صورت زیر می باشد:

$$e_i + (\text{به موقع بودن}) + ۶۴۵ + (\text{مربوط بودن}) + ۱,۱۲ + (\text{قابل مقایسه بودن}) + ۰,۸۴۸ + ۴,۶۵۸ = \text{فرآیند تصمیم گیری}$$

نتیجه گیری و پیشنهادها

بر اساس مدل مفهومی پژوهش، هدف این مطالعه تعیین تأثیر ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری بر فرآیند تصمیم گیری مدیران، سازمانی های دولتی شهرستان زاهدان بود. همانگونه که نتایج نشان داد، بطور کلی تمام شاخص های ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری با فرآیند تصمیم گیری مدیران رابطه معنی داری داشت .
بر اساس یافته های مطالعه حاضر سیستم اطلاعاتی حسابداری ، فرآیند تصمیم گیری مدیران را بهبود می بخشد.
نتایج این مطالعه نشان می دهد که ویژگی کیفی مربوط بودن اطلاعات حسابداری بیشترین سهم را در تبیین واریانس متغیر وابسته داشته است. مربوط بودن به این مورد اشاره دارد که اطلاعات حسابداری باید با مساله یا تصمیم در دست بررسی مرتبط باشد. اطلاعاتی که به موقع تهیه و برای ارزیابی تصمیم گذشته و پیش بینی آینده موثر واقع شود، مربوط محسوب می شود (دستگیر و غالبی ، ۱۳۸۹ : ۱۸) ارائه اطلاعات مربوط ،مدیران و معاونین را در اخذ تصمیمات منطقی یاری می دهد. و از بروز ابهام و سردرگمی در بررسی و سردرگمی در بررسی و مطالعه اطلاعات مالی جلوگیری می کند .

نتایج این پژوهش نشان می دهد که ویژگی کیفی قابل مقایسه بودن اطلاعات حسابداری دومین متغیر اثرگذار در تبیین واریانس متغیر وابسته داشته است. بر اساس این ویژگی مدیران اطلاعات حسابداری را در طول زمان، مورد مقایسه قرار می دهند و نیز می توانند، وضعیت مالی و نتایج عملیات موسسه های دیگر را با موسسه خود مقایسه کنند. رعایت استانداردهای حسابداری و یکنواختی در ارائه اطلاعات، قابلیت مقایسه را بالا می برد (استانداردهای حسابداری ، ۱۳۸۴) .مدیران سازمان ها بدلیل داشتن امکانات و فرصت و اعتبار گوناگون جهت تصمیم گیری ، اگر سیستم های اطلاعات حسابداری بتواند سطح امنیتی قابل قبولی را پوشش دهد. اطلاعات ارائه شده کیفیت (قابلیت مقایسه) را خواهد داشت.

آنچه بیش از هر چیز موفقیت تصمیم گیری را تضمین می کند، دسترسی به اطلاعات و نیز جامعیت ،صحت و دقت آن است. مدیران به عنوان برنامه ریزان و تصمیم گیران نهایی در بنگاه های اقتصادی، مهمترین گروه استفاده کنندگان اطلاعات هستند که با اتکا به اطلاعات و کاربرد صحیح آنها ،می توانند فعالیت موسسات را قرین توفیق سازند (قنبری و همکاران ، ۱۳۹۲ : ۲)

این نکته باید مورد توجه قرار گیرد که جمع آوری اطلاعات و نگهداری آن امری مهم است، لیکن مهمتر از آن، استفاده مناسب از اطلاعات است. زیرا هدف از تهیه اطلاعات، بکارگیری به موقع آن است. در غیر این صورت مدیر با مجموعه ای از اطلاعات روبرو خواهد بود که ناظر بر فعالیت ها و تصمیم گیری های مهمی است و نه موثر بر آنها .
لذا باید اطلاعات بهنگام و موثق برای تصمیم گیری مدیران در اختیار آنها قرار گیرد. تقریباً در تمامی سازمان ها ،بخش عمده ای از اطلاعات مورد بحث ،در قلمرو اطلاعات مالی است و به همین دلیل، اهمیت و نقش برجسته این اطلاعات در افزایش توان جوابگویی و تصمیم گیری مدیران، کاملاً مشهود است (فاضلی و عدالت ، ۱۳۸۹ : ۱۲۲)

بر اساس نتایج بدست آمده پیشنهادهای زیر قابل طرح است:

- اطلاعات سیستم اطلاعاتی حسابداری واضح و روشن باشد. اطلاعات مالی جهت مدیران و مسئولان قابل درک است و گزارش های مالی گویا و واضح باشد.
- مدیران به عنوان استفاده کنندگان از اطلاعات باید بتوانند اطلاعات مورد نیاز خود را بدون هیچ محدودیتی (زمانی و مکانی) دریافت کنند .
- سیستم اطلاعاتی حسابداری قابلیت ارزیابی ، قابلیت برنامه ریزی و قابلیت کنترل داشته باشد.
- اطلاعات حسابداری جامع ، کامل، بی طرفانه و بدون جانبداری و به صورت صحیح ارائه شود
- سیستم اطلاعاتی حسابداری، توانایی پردازش اطلاعات در اوج فعالیت را داشته باشد .
- اطلاعات در زمان مناسب جهت تصمیم گیری ارائه شود و تاخیر در ارائه اطلاعات به حداقل ممکن برسد .
- اطلاعات حسابداری در مورد آثار معاملات و رویدادها تصمیمات گذشته توسط اطلاعات به صورت صحیح تنظیم شوند .
- سازمانها برای سرمایه گذاری در زمینه تکنولوژی باید تمامی ابعاد تکنولوژی و سازمان را با یکدیگر هماهنگ سازد و تکنولوژی مناسب سازمان را مورد بهره برداری قرار دهد.
- ایجاد یک پایگاه مرکزی پشتیبانی کننده بعنوان مرکز کنترل ارتباطات بین سازمانی و طراحی شبکه ملی ارتباطات به تمامی سازمان های دولتی با ضریب امنیتی بالا و غیر قابل نفوذ به عنوان یک راه حل بنیادی پیشنهاد می گردد.
- ایجاد امکانات و فضای کافی استقرار فناوری اطلاعات برای کلیه سطوح سازمانی و جلوگیری از تمرکز این تکنولوژی در سطوح خاص لازم و ضروری به نظر می رسد.
- نکته آخر اینکه کاربردهای مختلف فناوری اطلاعات، به عنوان ابزارهایی کارآمد، می تواند تسهیل کننده فرآیندهای سیستم اطلاعات حسابداری باشد، ویژگی منحصر به فرد فناوری اطلاعات این است که روز به روز رو به گسترش است و همگام با تغییرات روز افزون محیط داخلی و خارجی سازمان تغییر نموده و همچنان به پیش می رود .
- اجرای موفقیت آمیز سیستم اطلاعات حسابداری نیز مستلزم توسعه و کاربرد فناوری های مدرن اطلاعاتی است. لذا اجرای سیستم اطلاعات حسابداری با پشتیبانی فناوری اطلاعات در دنیای به شدت متغیر امروز، برای کلیه سازمانها (تولیدی، خدماتی، دولتی و غیردولتی) امری حیاتی است.

الف- منابع فارسی

۱. آقای، محمدعلی؛ موسوی شیری، سید محمود(۱۳۸۴)، خصوصیات کیفی مطلوب روش های اندازه گیری از دید استفاده کنندگان ایرانی، دومهنامه دانشور رفتار، ۱۴: ۸۱-۴-۱ .
۲. آقای، محمد علی؛ انواری رستمی، علی اصغر؛ احمدیان، احمد؛ منظری توکلی، قاسم(۱۳۹۲) ، رتبه بندی ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری بر اساس دیدگاه تهیه کنندگان، حسابرسان و استفاده کنندگان صورت های مالی: کاربرد فرایند تحلیل سلسله مراتبی، فصلنامه مطالعات تجربی حسابداری مالی، سال یازدهم، شماره ۳۸ : ۲۷- ۱ .

۳. احمدپور، احمد و احمدی، احمدی (۱۳۸۷) ، استفاده از ویژگی های کیفی اطلاعات مالی در ارزیابی کیفیت سود، بررسی های حسابداری و حسابرسی ، شماره ۵۲ : ۳-۱۶ .

۴. بهرام فر، نقی و رسولی، ولی ... (۱۳۷۷) ، ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری مدیریت و نقش آن در تصمیم گیری مدیریت، بررسی های حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۴ : ۴-433.

۵. حسینی، عبدالرضا (۱۳۷۵) ، طراحی و تبیین الگوی مناسب تصمیم گیری مدیران عالی (دانشگاه های دولتی وابسته به وزارت فرهنگ و آموزش عالی) ، رساله دکتری، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت مدرس .

۶. دستگیر محسن و غالبی رجاء (۱۳۸۹) ، ارزیابی ویژگی های کیفی سیستم اطلاعاتی حسابداری (مطالعه موردی: شرکت پتروشیمی بندر امام) ، فصلنامه علمی پژوهشی حسابداری مالی، سال دوم، شماره ۵ : ۱۷-۳۸ .

۷. دستگیر، محسن، جمشیدیان، مهدی و جدیدی، عباس (۱۳۸۲) ، بررسی تاثیر ویژگی های سیستم اطلاعات حسابداری بر بهبود تصمیم گیری مدیران: مورد گروه بهمن، بررسی های حسابداری و حسابرسی، مجله دانشکده مدیریت دانشگاه تهران، سال دهم، شماره ۲۴ : ۲۷-۵ .

۸. رابینز، استیفن پی. و دیوید ای. دی سنزو (۱۳۸۹) ، مبانی مدیریت، ترجمه محمد اعرابی، محمدعلی حمیدرفیعی، بهروز اسراریرشاد، تهران : دفتر پژوهش های فرهنگی .

۹. رابینز، استیفن پی، دی سنزو، دیوید ای (۱۳۹۲) ، مبانی مدیریت، مترجم: دکتر سید محمد اعرابی - محمد علی حمید رفیعی - بهروز اسراری ارشاد ، دفتر پژوهش های فرهنگی، ویرایش اول ، چاپ دوازدهم.

۱۰. سعادت، اسفندیار (۱۳۸۲) ، فرایند تصمیم گیری در سازمان، دانشگاه تهران، موسسه انتشارات و چاپ وزیری (شومیز) .

۱۱. رضانی، امیر رضا (۱۳۸۶) ، بررسی تأثیر اطلاعات حسابداری بر تصمیم گیری مدیران بانک ها، مجله دانشکده علوم اداری و اقتصادی دانشگاه اصفهان، سال نوزدهم، شماره ۱ : ۱۷۲-۱۳۵ .

۱۲. فاضلی، احمد و عدالت، احمد (۱۳۸۹) ، سیستم های اطلاعات حسابداری، نشریه حسابرسی، شماره ۵۱ : ۱۲۰-۱۲۴ .

۱۳. قنبری، علی محمد، سرلک، نرگس و هاشمی، مهدی (۱۳۹۲) ، نشریه تحقیقات حسابداری و حسابرسی ، شماره ۱۸ : ۱-۲۴ .

۱۴. نخعی، حبیب الله و نخعی، کریم (۱۳۹۱) ، تاثیر ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری بر تصمیم گیری مدیران، اولین همایش ملی بررسی راهکارهای ارتقاء مباحث مدیریت، حسابداری و مهندسی صنایع در سازمانها .

ب- منابع انگلیسی

15 . Edwards, Cheri, John Ward, & Andy Bytheway (2001), the Essence of Information Systems; New York: Prentice-Hall, pp. 10-15.

16 . Feies G, Feies C, Mates D, Cotlet D (2013), The Role of Accounting information within the Management Process of Public Utilities Services, Procedia - Social and Behavioral Sciences 83: 711 – 716.

17 . Glaser, B. G. (2003): The Grounded Theory Perspective II: Descriptions Remodeling of Grounded Theory", Millvale, CA: Methodology, Sociology Press

- 18 . Mock Theodore J. (2006), Concepts of information value and accounting, The Accounting Review, vol. XLVI, No, 4: 778-789.
- 19 . Pain D, Fielden K, Shibl RA (2003), Opinions on the Use of Clinical Decision Support Systems for Pediatric Prescribing a New Zealand hospital. Logistics Information Management; 16(3/4): 201-6.
- 20 . Rajagopalan, Nandini, Abdul Rasheed, and Deepak Datta (1993), "Strategic Decision Process: Critical Review and Future Decisions"; Journal of Management; No. 19 (1993). PP. 349-84.
- 21 . Socea AD (2012), Managerial decision-making and financial accounting information, Procedia - Social and Behavioral Sciences 58: 47 – 55.